Európsky parlament
2024-2029

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

2025/2145(DEC)

28.1.2026

STANOVISKO

Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť

pre Výbor pre kontrolu rozpočtu

k absolutóriu za plnenie všeobecného rozpočtu Európskej únie za rozpočtový rok 2024, oddiel III – Komisia
(2025/2145(DEC))

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko: Raquel García Hermida-Van Der Walle

PA_NonLegDec

STANOVISKO

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť vyzýva Výbor pre kontrolu rozpočtu, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

A. keďže rodová rovnosť je základnou hodnotou Únie, ktorá je zakotvená v článku 2 Zmluvy o Európskej únii; keďže Únia sa zaviazala presadzovať rovnosť vo všetkých činnostiach podľa článku 8 ZFEÚ zavedením uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti a rodového rozpočtovania do všetkých politík; keďže rozpočty nie sú rodovo neutrálne a musia sa vypracúvať a plniť s cieľom rodovej rovnosti; keďže Charta základných práv Európskej únie nielenže zakotvuje rodovú rovnosť, ale chráni aj ľudskú dôstojnosť a zakazuje všetky formy diskriminácie vrátane diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii a rodovej identite;

B. keďže Parlament opakovane vyzval Komisiu, aby presadzovala a implementovala uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti vrátane rodového rozpočtovania vo všetkých politikách Únie; keďže pri rodovom rozpočtovaní sa musí uplatňovať prierezové hľadisko;

C. keďže EÚ výrazne zvýšila rozpočtové prostriedky na militarizáciu vrátane zbraní, infraštruktúry, bezpečnostného výskumu, vojenskej mobility, hraničného dozoru a externalizácie; keďže v dôsledku týchto zmien hrozí odklon zdrojov od rodovej rovnosti, sociálnej súdržnosti a boja proti rodovo motivovanému násiliu;

D. keďže v indexe rodovej rovnosti za rok 2025 dosahuje EÚ 63,4 bodu, pričom od roku 2010 došlo k nárastu o 10,5 bodu; keďže rodovú rovnosť sa v EÚ nepodarí dosiahnuť prinajmenšom ďalších 50 rokov; keďže na rodovú rovnosť v Únii negatívne vplývajú silnejúce hnutia proti rodovej rovnosti, sexizmus a silné predsudky voči ženám a odmietavý postoj k rodovej rovnosti, najmä v súvislosti so sexuálnym a reprodukčným zdravím a právami (SRZP) vo viacerých členských štátoch, keďže rodovú rovnosť ďalej ovplyvňujú vojny, pretrvávajúce krízy v oblasti klímy, energetiky, sociálne krízy a krízy životných nákladov, ktoré neúmerne postihujú ženy;

E. keďže každá tretia žena má skúsenosť s násilím; keďže rukou partnera alebo príbuzného zomrie každý deň na celom svete 140 žien a dievčat; keďže 7. mája 2024 bola prijatá smernica o boji proti násiliu na ženách a domácemu násiliu, ktorá nadobudla účinnosť 14. júna 2024; keďže neznášanlivosť voči LGBTIQ+ ľuďom, najmä transrodovým osobám, sa v porovnaní s rokom 2019 dramaticky zvýšila; keďže násilie a trestné činy motivované nenávisťou voči LGBTIQ+ osobám sa v porovnaní s rokom 2019 zvýšili; keďže najvýraznejší nárast nastal v prípade útokov na transrodové ženy a mužov; keďže program Daphne zameraný na ochranu obetí násilia vrátane žien a detí je kľúčový nástroj EÚ na boj proti rodovo motivovanému násiliu a dodržiavanie základných práv a jeho financovanie a podpora by sa mali v rozpočtovom a politickom rámci Únie naďalej zabezpečiť;

F. keďže investície do rodovej rovnosti posilňujú hospodársky rast, odolnosť a sociálnu súdržnosť v celej EÚ; keďže dynamické a konkurencieschopné hospodárstvo si vyžaduje rodovú rovnosť, podnikanie a inovácie; keďže aj hospodárska politika si vyžaduje uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti, čím sa zabezpečí, že z európskeho

hospodárstva budú mať prospech všetky ženy; keďže podpora žien pri zakladaní a prevádzkovaní ich vlastných podnikov prispieva k hospodárskej diverzifikácii a znižuje rodové rozdiely v prístupe k podnikaniu a líderstvu;

1. zdôrazňuje, že hľadisko rodovej rovnosti by sa malo začleniť a zabezpečiť vo všetkých oblastiach politiky, najmä vzhľadom na viacnásobné rodové vplyvy rôznych prebiehajúcich klimatických, energetických a sociálnych kríz, vojen a kríz súvisiacich s nákladmi na život, so zameraním na SRZP a odmietavý postoj k rodovej rovnosti a právam žien v EÚ; preto opakuje svoju výzvu na uplatňovanie rodového rozpočtovania vo všetkých relevantných a vhodných fázach rozpočtového postupu; vyzýva Komisiu, aby zlepšila uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti od začiatku koncipovania programu a aby zaviedla horizontálne ustanovenie o rodovej rovnosti so všeobecným cieľom rovnosti;

2. berie na vedomie záväzok Únie uplatňovať hľadisko rodovej rovnosti a zlepšiť metodiku sledovania výdavkov na rodovú rovnosť; vyjadruje poľutovanie nad tým, že súčasná metodika Komisie neodráža potenciálne negatívne dôsledky a vedie k 20 % miere neistoty, pokiaľ ide o rodový vplyv; naliehavo vyzýva Komisiu, aby zlepšila svoje hodnotiace nástroje s cieľom zabezpečiť jednoznačnejšie výsledky a sledovala prípadné nepriaznivé vplyvy; domnieva sa, že metodika sledovania by sa mohla doplniť o povinné minimálne kritériá, ako sú povinné posúdenia vplyvu na rodovú rovnosť, ktoré by mali byť prepojené so systémami sledovania;

3. víta aktualizáciu usmernení a súboru nástrojov pre lepšiu právnu reguláciu; vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným pokrokom pri vykonávaní rodových analýz potrieb a vplyvov pre programy financovania EÚ; vyzýva Komisiu, aby pri navrhovaní a vykonávaní programov a nástrojov financovania EÚ používala posúdenia vplyvu na hospodársku súťaž vrátane rodovo citlivých analýz s cieľom zabezpečiť účinné a spravodlivé výsledky politiky; vyzýva tiež Komisiu, aby takéto analýzy robila konzistentne; vyzýva Komisiu, aby v plnej miere začlenila uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti do budúceho VFR s cieľom začleniť rodové hľadisko do všetkých oblastí politiky a rozpočtov a zmierňujúcich opatrení a v prípade potreby rodové rozpočtovanie s cieľom presadzovať práva žien a rodovú rovnosť;

4. konštatuje, že informácie o rodovom vplyve rozpočtu EÚ sú naďalej nedostatočné; upozorňuje na nedostatky v manuálnom zbere, ohlasovaní a hodnotení údajov rozčlenených podľa pohlavia vrátane začlenenia prierezového postupu; vyzýva Komisiu, aby zlepšila kvalitu údajov; poukazuje na to, že kľúčovým zistením z uplatňovania pilotnej metodiky bola obmedzená možnosť pridelenia konkrétnych podielov z dôvodu nedostatku požadovaných údajov; žiada, aby boli všetky údaje porovnateľné a mohli sa tak použiť pri tvorbe politík; zdôrazňuje preto význam požiadaviek na zber údajov s cieľom umožniť komplexný zber údajov rozčlenených podľa pohlavia v kontexte všetkých príslušných politík EÚ; nalieha na Komisiu, aby to považovala za prioritu;

5. vyzýva Komisiu, aby uskutočnila analýzu toho, aký percentuálny podiel rozpočtu EÚ by mal podporovať rodovú rovnosť; ďalej vyzýva na stanovenie cieľov a ukazovateľov výkonnosti vo všetkých budúcich právnych predpisoch vrátane budúceho VFR.

6. vyzýva Komisiu, aby vyčlenila primeraný percentuálny podiel z celkového rozpočtu EÚ na zložku Rovnosť a práva programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty a na program Daphne; vyjadruje poľutovanie nad nedostatkom osobitných rozpočtových riadkov pre opatrenia zamerané na rodovú rovnosť; opakuje svoju výzvu na vytvorenie osobitného rozpočtového riadku pre program Daphne s cieľom zvýšiť transparentnosť a zodpovednosť pri rozdeľovaní finančných prostriedkov; požaduje stabilný rámec financovania s cieľom zabezpečiť účinnosť a udržateľnosť programu Daphne na podporu ochrany žien a detí pred násilím; vyjadruje poľutovanie nad zlúčením programov Kreatívna Európa a Občania, rovnosť, práva a hodnoty v navrhovanom VFR, keďže sa tým znižuje viditeľnosť programu Daphne; nalieha na EÚ, aby tento program považovala za prioritu;

7. víta smernicu o boji proti násiliu na ženách a domácemu násiliu; nalieha na členské štáty, aby túto smernicu urýchlene vykonávali, a vyzýva ich, aby zvýšili počet útulkov pre obete domáceho násilia s osobitným odkazom na kvóty stanovené v Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu, tzv. Istanbulskom dohovore (miesto pre jednu rodinu na 10 000 obyvateľov); zdôrazňuje, že femicída, ktorá je vymedzená ako rodovo motivované zabitie žien a dievčat, predstavuje jednu z najkrajnejších foriem rodovo motivovaného násilia a závažné porušenie základných práv; dôrazne odsudzuje absenciu harmonizovaného vymedzenia tohto trestného činu a pretrvávajúce nezrovnalosti pri zbere údajov a podávaní správ o ňom; požaduje európske vymedzenie tohto trestného činu;

8. zdôrazňuje, že vzhľadom na nárast neznášanlivosti voči LGBTIQ+ osobám treba vyčleniť dostatočný rozpočet na opatrenia na boj proti LGBTIQ+ fóbii, ako sú okrem iného telefónne linky na poradenstvo a starostlivosť, zdôrazňuje význam plného uznania transrodových žien za ženy, pričom poznamenáva, že ich začlenenie je nevyhnutné pre účinnosť všetkých politík v oblasti rodovej rovnosti a boja proti násiliu; vyzýva na uznanie a rovnaký prístup transrodových žien k ochrane a podporným službám; vyzýva členské štáty, aby zabezpečili úplnú a účinnú ochranu LGBTIQ+ osôb pred diskrimináciou, obťažovaním a násilím, a to aj posilnením vnútroštátnych právnych rámcov, zlepšením oznamovacích mechanizmov a zabezpečením riadneho vyšetrovania a stíhania trestných činov motivovaných nenávisťou; ďalej vyzýva Radu, aby pokračovala v práci na antidiskriminačnej smernici EÚ; naliehavo vyzýva Komisiu, aby pozorne monitorovala dodržiavanie hodnôt EÚ členskými štátmi a v prípade potreby začala postupy v prípade nesplnenia povinnosti;

9. pripomína záväzok Komisie uvedený v jej politických usmerneniach, a to zintenzívniť spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré majú odborné znalosti a zohrávajú dôležitú úlohu pri obhajobe konkrétnych spoločenských otázok a dodržiavaní ľudských práv; pripomína, že je nevyhnutné, aby sa organizácie občianskej spoločnosti mohli prostredníctvom financovania EÚ zapájať do „otvoreného, transparentného a štruktúrovaného dialógu s inštitúciami EÚ“, ako je zakotvené v článku 11 ZEÚ, a to prostredníctvom činností, ako sú činnosti v oblasti obhajovania záujmov, demonštrácie alebo súdne konania, pričom tieto činnosti by mali byť v príslušných programoch financovania aj naďalej oprávnené a mali by disponovať dostatočným množstvom osobitných finančných prostriedkov;

10. zdôrazňuje, že je dôležité posilniť hospodársky rast v celej Únii, a to aj prostredníctvom

iniciatív, ktoré podporujú účasť žien na trhu práce, ich podnikanie a vedúce postavenie;

11. opätovne vyjadruje znepokojenie nad spojitosťou medzi útokmi na právny štát, demokraciu a ľudské práva s odmietavým postojom k rodovej rovnosti a právam žien; zdôrazňuje, že nezávislé organizácie pre práva žien s dostatočnými zdrojmi majú nenahraditeľnú úlohu pri presadzovaní rodovej rovnosti, pokroku v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv a ochrane demokracie a ľudských práv; zdôrazňuje, že v kontexte čoraz väčšieho vplyvu hnutí odmietajúcich rodovú rovnosť, ktoré sa vymedzujú ako hnutia, ktorých cieľom je oslabiť rodovú rovnosť ako základnú hodnotu demokracie a obmedziť priestor pre občiansku spoločnosť, čelia tieto organizácie čoraz väčším finančným a prevádzkovým výzvam; naliehavo vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že finančné prostriedky EÚ nebudú pridelené žiadnemu subjektu, ktorý prispieva k odmietavému postoju k právam žien, zvyšovaniu nerovností alebo boju proti rodovej rovnosti vrátane SRZP a práv žien na telesnú integritu, autonómiu a sebaurčenie; naliehavo vyzýva Komisiu, aby zohľadnila meniace sa celosvetové prostredie financovania a zabezpečila, aby mechanizmy financovania EÚ zostali prístupné, flexibilné a reagovali na osobitné potreby a bezpečnostné požiadavky organizácií pre práva žien, a to najmä organizácií, ktoré pôsobia vo vysokorizikových podmienkach;

12. opakuje, že sexuálne a reprodukčné zdravie a práva (SRZP) sú základnými ľudskými právami a ich uplatnenie je základným aspektom ľudskej dôstojnosti a predpokladom dosiahnutia rodovej rovnosti; požaduje výrazné európske úsilie o ochranu našich základných hodnôt, ako sú rovnaké práva na telesnú autonómiu a prístup k sexuálnemu a reprodukčnému zdraviu a právam vrátane bezpečného a legálneho umelého prerušenia tehotenstva; zdôrazňuje potrebu zvýšiť rozpočtové prostriedky na podporu všeobecného rešpektovania sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv a prístupu k nim vrátane bezpečného a zákonného umelého prerušenia tehotenstva; vyjadruje hlboké znepokojenie nad tým, že ženy a dievčatá v oblastiach zasiahnutých konfliktom a vojnou, napríklad ženy a dievčatá na Ukrajine v dôsledku prebiehajúcej útočnej vojny Ruska, sú vystavené sexuálnemu a rodovo motivovanému násiliu; odsudzuje tieto činy ako závažné porušovanie medzinárodného humanitárneho práva a práva v oblasti ľudských práv; zdôrazňuje naliehavú potrebu komplexných podporných služieb starostlivosti pre žijúce obete, ako je lekárska pomoc, služby reprodukčnej zdravotnej starostlivosti, psychologická, právna podpora a sociálno-ekonomická pomoc.

PRÍLOHA: VYHLÁSENIE O POSKYTNUTÝCH INFORMÁCIÁCH

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko na vlastnú zodpovednosť vyhlasuje, že do svojho stanoviska nezahrnula žiadne informácie od zástupcov záujmových skupín, na ktorých sa vzťahuje medziinštitucionálna dohoda o povinnom registri transparentnosti[1], ani od zástupcov verejných orgánov tretích krajín vrátane ich diplomatických misií a veľvyslanectiev, ktorí sa musia uviesť v tejto prílohe podľa článku 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku.

[1] Medziinštitucionálna dohoda z 20. mája 2021 medzi Európskym parlamentom, Radou Európskej únie a Európskou komisiou o povinnom registri transparentnosti (Ú. v. EÚ L 207, 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VÝBOROM POŽIADANÝM O STANOVISKO

Dátum prijatia	27.1.2026
Výsledok záverečného hlasovania	+: 22 –: 8 0: 2

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN
VÝBOROM POŽIADANÝM O STANOVISKO

22	+
PPE	Ewa Kopacz, Verena Mertens, Mirosława Nykiel, Giusi Princi, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Raquel García Hermida-Van Der Walle, Lucia Yar, Dainius Žalimas
S&D	Gabriela Firea, Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Maria Noichl, Joanna Scheuring-Wielgus, Cecilia Strada, Marko Vešligaj
The Left	Hanna Gedin, Irene Montero, Carolina Morace
Verts/ALE	Mélissa Camara, Alexandra Geese, Benedetta Scuderi

8	-
ECR	Chiara Gemma, Beatrice Timgren
NI	Fernand Kartheiser
PfE	Mathilde Androuët, Mireia Borrás Pabón, Elisabeth Dieringer, Margarita de la Pisa Carrión, Anders Vistisen

2	0
NI	Judita Laššáková
PPE	Rosa Estaràs Ferragut

Vysvetlenie použitých znakov:
+ : za
- : proti
0 : zdržali sa hlasovania